

The Art Of CÖ Yayınları
İKTİSAT KANTİNİ

Yazar

Dr. Caner Özdurak

Yayınevi

Yazardan Direkt – Turkey

*Yazardan Direkt Elektronik İletişim Tanıtım Pazarlama ve Tic. Ltd. Şti
Kozyatağı mah. Değirmen sk. Nida Kule No:18
Kat 10 Kadıköy-Erenköy/İstanbul
Tel: 0 (216) 3011213
Sertifika No. 33717*

ISBN: 978-605-9385-54-1

1.Baskı: Nisan 2019

Baskı ve Cilt

Transkop Büro Mak. San. Tic. Ltd. Şti
Altayçeşme Mah. Bağdat Cad. 275/B
Maltepe - İstanbul
Sertifika No: 42007

Bu eserin bütün hakları saklıdır.
Yayınevinden ve Yazardan izin almadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde
kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Prof. Dr. Sadi UZUNOĞLU

“İktisat Kantini” daha ilk sayısında beni “kaptı götürdü”. Para Politikası dersine “Le Casa De Papel” ile başlamak harika bir fikir. Ben de bundan sonra “Para” dersine bu perspektif ile mi başlasam diye düşünmeye başladım. Eğlenceli, bir o kadar da öğretici dergi ortaya çıkmış. Kısaca Dr. Caner Özdurak müthiş bir işe imza atmış: “İktisat böyle keyifli de anlatılabilir” demiş. Her yeni sayıyı merakla bekleyeceğim. Eline, yüreğine sağlık. Yolun açık olsun “İktisat Kantini”...

Doç. Dr. Evren BOLGÜN

Ne Kadar Borç O Kadar Büyüme!

Geçtiğimiz günlerde okuduğum bir makale içerisinde Türkiye'nin Borçlanma-Büyüme sarmalına dair yapılan inceleme sonrasında yıllardır konuşulan temel makro ekonomi problemimizi kısaca tekrar hatırlamanın yararlı olacağı kanaatindeyim. Türkiye'nin GSYH'sı ve Kişi Başına \$ bazındaki geliri Cumhuriyetin kurulduğu 1923 yılında \$570 Milyon ve \$48 seviyesinde bulunmaktaydı. 2013 yılında \$800 Milyar ve \$12.000 seviyesini aşan ilgili değerler, o tarihten bu yana döviz fiyatlarında yaşanan hızlı artış etkeni başta olmak üzere 2018 yıl sonu itibarıyla \$784 Milyar ve \$9.700 düzeyine kadar gerilemiş durumdadır. 2001 yılında yaşadığımız Bankacılık Krizinden bugüne kadar bir yandan Toplam Dış Borç Stoğumuzu \$130 Milyar'dan \$460 Milyar olmak üzere \$330 Milyar arttırırken diğer taraftan da \$60 Milyar kadar Özelleştirme Geliri ile ülkeye \$400 Milyar'a yakın Toplam Dış Borç girişi sağlayarak bugüne gelmiş bulunmaktayız. 1975-1998 yılları arasında ortalama %1.7 seviyesinde Cari Açık yaratarak sağlanan ekonomik büyüme, 2003-2017 yılları arasında ortalama %4.9 seviyesinde bir Cari Açık ile gerçekleşmiş bulunmaktadır. Daha yüksek bir Cari Açık seviyesi ile son yıllarda daha düşük ortalama ile hareket etmekte olan ekonomik büyüme Türkiye'nin ivedilikle çözmesi gereken en kritik ekonomik sorun olarak durmaktadır! 2018 yılında yaşanan Kur ve Faiz şokunun Reel Sektör Bilançolarında

oluşturmuş olduğu tahribatın halihazırda Bankalarla entegre bir şekilde kapsamlı bir sermaye yapılandırması suretiyle çözülmemiş olması nedeniyle önümüzdeki yıllarda daha düşük büyüme ile karşı karşıya kalmamız söz konusudur. Peki orta gelir düzeyinde yıllardır patinaj çekerek düzenli olarak gelir seviyesinde düşüş gerçekleşen Türkiye'nin bu sarmaldan çıkması mümkün olmayacak mıdır? Açıkcası geçtiğimiz yıldan devir aldığımız finansal hasarın yaratmış olduğu tahribatın öncelikle kamu desteği ile yıllara yayılarak dizayn edilebilecek bir Borç-Sermaye Devri yaklaşımı ve detaylı bir yapısal iktisadi reform programı hayata geçirilmeden başlayabilmesi mümkün değildir. Mevcut siyasi, eğitim, hukuk, tarım, sanayi, teknoloji, enerji ve sosyal güvenlik sistemlerinde senkronize bir yapısal reform ajandasının uygulamaya alınmasının zaruritesi çok açıktır. Aksi taktirde ekonomik büyümenin ithalata bağımlı yapısı kısıtı altında yurtdışından borç para girişi ve cari açığın artışı nispetinde büyüme oranlarında belirgin ölçüde bir büyüme, para giriş akımlarında yaşanan daralma ölçüsünde de ekonomik küçülme yaşamakta olacağımız Orta Gelir tuzağından kurtulabilmemiz söz konusu olmayacaktır.

Dr. Caner ÖZDURAK

MENEMEN ENDEKSİ

Hepimizin bildiği, sık sık yediği, lezzetli, hazırlanması pratik ve görece ucuz bir öğün olduğu için menemen ülkemizde çok sevilen ve bilinen bir yemek hatta serpmeye kahvaltılarının popülerleşmesi ile sabah öğünlerinin de vazgeçilmezidir. Türk mutfagında yalın lezzetler arasında önde gelen menemen "halk mutfagı"nın da vazgeçilmez nefeslerinden biridir. Aynı kaptan yenebilme ve ofis dışı saha işlerinde çalışan işçiler tarafından da sıklıkla tercih edilen menemenin birleştirici bir özelliği de mevcuttur.

Menemenin hikayesi Cumhuriyetin ilk yıllarında Girit'ten Menemen'e göçen, tarla ve bahçe bitkileri yanında bağcılık ve zeytincilik konusunda da oldukça tecrübeli olan Giritli Türkler Menemen'e geldiklerinde ise Menemenlilerin "Etlü Domates" adını verdikleri bir yemekle tanışmaları ile başlar. Menemenliler, domatesleri güzelce kavurduktan sonra patates ve etleri ekleyip güveçte pişiriyorlardı. Buna da "Etlü Domates" diyorlardı. Domatesi kendi yemek kültürleri içerisinde yeni yeni alan Giritli Türkler, otlarla yaptıkları yemeklerinden yola çıkarak, Etlü Domates'deki patates yerine soğanı, et yerine de domatesi kullanarak, domatesli yumurtayı ortaya çıkarmışlar. Günümüzde bazı yerlerde menemen için, yumurtalar çırpılarak ve domatesler rendelenmiş halde yemeğe katılır. Trakya'da domateslerin diriliklerini kaybetmeden yemeğe ilave edilmeleri esastır. Yumurta sarıları da patlatılmadan ilave edilir. Kahvaltılar için dahi tercih edilen kolay bir yemektir.

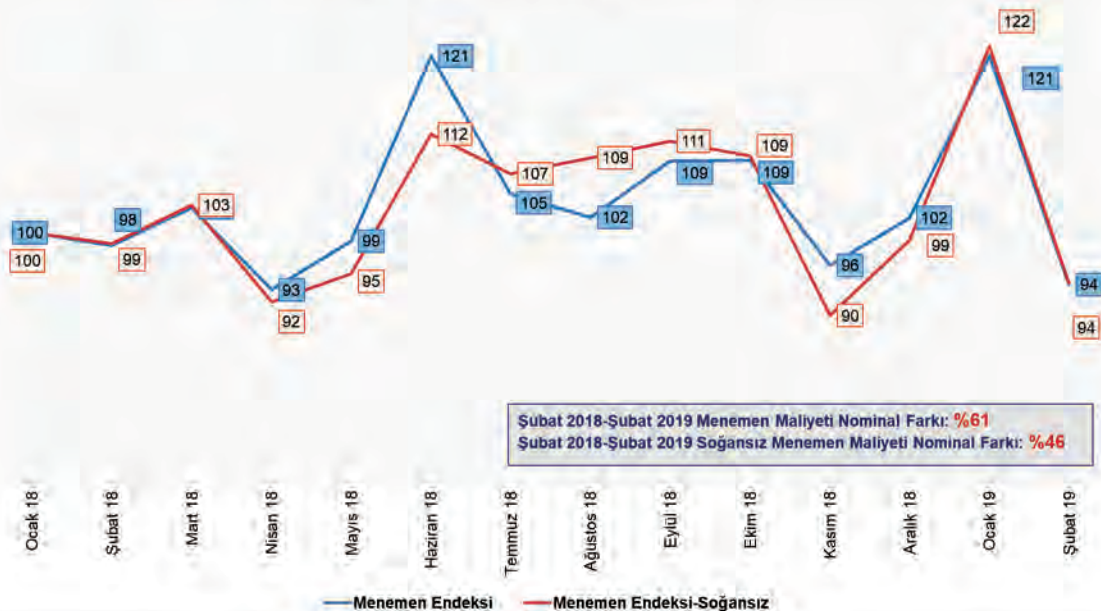
Gerek ortaya çıkış öyküsü gerekse günümüzdeki tüketim alışkanlıkları ve göre düşük maliyeti ile hem kültürel hem de ekonomik anlamda bir fikir birliğidir aslında menemen. Yapımında kullanılan gıda ürünleri de mutfakta en çok kullanılan ürünler olarak karşımıza çıktığından her ayın sonunda yapılan "istatistikî verilerde TÜİK tarafından hesaplanan enflasyon mutfaktaki enflasyondan çok daha düşük" savını desteklemek için daha basit bir endeks oluşturabilmek için biçilmiş kaftandır.

Bu çıkış noktası ışığında Ocak 2018'i 100 baz olarak alıp oluşturduğumuz Menemen Endeksine göre Şubat 2019 enflasyon verilerine göre bir menemenin maliyeti Ocak 2018'e göre nominal olarak %69 artmıştır göstermiştir. Menemen Endeksi ise 122 değeri ile Aralık ayına göre 23 puan arttığını görüyoruz. Menemeni mutlaka soğansız yaparım diyen okurlar için ise bir menemenin maliyeti Ocak 2018'e göre nominal olarak %53 artmıştır göstermiştir. Bu noktada Vedat Milor'un başlattığı menemen soğansız mı yapılır yoksa soğanlı mı fikir telakkisine iktisadî bakış açısıyla kolayca cevap verebiliriz. Endeks verisi ise 121'e ulaşarak 20 puan artmış.

Big Mac endeksi ilk olarak Eylül 1986'da The Economist dergisi tarafından hazırlanmıştır. Bir mal sepetinin fiyatının dünyanın her yerinde aynı olmasından hareketle günümüzde Satınalma Gücü Paritesinin daha anlaşılabilir olması için ortaya çıkartılmış en yaygın endeks Big Mac endeksidir. Popüler endeksler özellikle daha geniş kitlelere ve kamu oyuna yoğun istatistikî verileri özetlemek için etkin araçlardır. Menemen Endeksi ile küresel benzerlerine de uygun olarak ay ay güncellenerek sokaktaki enflasyonu biraz da mizahi bir bakışla takip etmeye devam edeceğiz. Muhtemelen tanzim satışların suni etkisi ile endekste gerileme ile karşılaşacağız ama yıl içinde endeksin yine yükselerek devam etmesi kaçınılmaz gibi görünüyor.

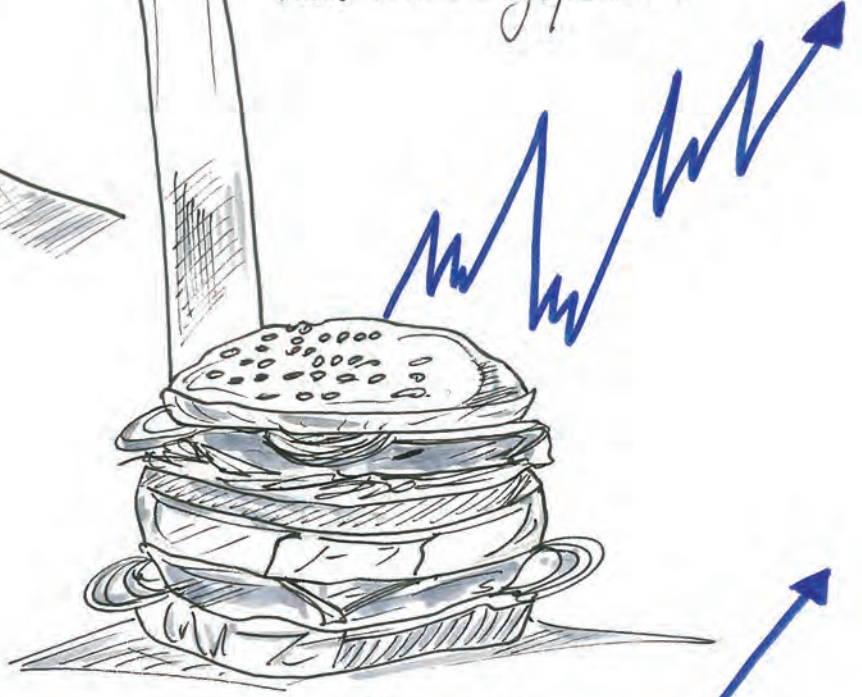
Pul biberi ve ekmeği uzatır mısınız? :)

Menemen Endeksi (Ocak 2018-Şubat 2019)

⊗ Pers: Menemen

- 2016 tarihli "Founder" filmini izlerken aklıma geldi. Eskiden the Economist dergisinin 1986 tarihinde ilk kez yayınladığı Bip Mac endeksi ile reel döviz kuru tahmini yapardık.

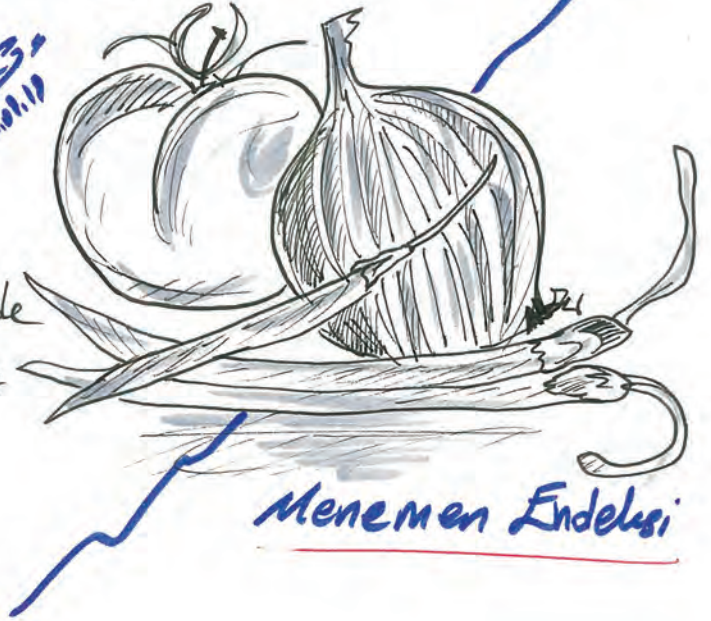

- Finansal piyasalarda reel sektörün git gide birbirinden uzaklaşmasının sonucu Bip Mac Endeksi son yıllarda etkinliğini kaybetti. Nostalji olsun diye eredez bızlıyoruz.

- Mercut pıda fiyatlarındaki artış düşünüldüğünde kendi yerli ve milli endeksimizi türetmemiz kaçınılmaz oldu. Bu bağlamda domates, soğan, biber fiyatlarındaki oynaklıktan hareketle talep edeceğimiz endeksin adı "Menemen Endeksi" olacaktır.

- Türk endeksinin sola yükseldiği aylarda "menemen sapsız yapılır" gibi önermelerle hesaplamayı "revize etme" hakkınız sizde olacaktır. :)

9/11/17

Menemen Endeksi